

Inleiding

Vorige week vierden we hoe Nederland al 75 jaar in vrijheid en vrede mag leven. Bijzonder om bij stil te staan in een tijd waarin de vrijheid wordt ingeperkt door covid-19. Toch is bevrijding een fantastisch thema. We kijken in deze tijd enerzijds terug naar 75 jaar bevrijding van tirannie. Maar anderzijds mogen we in deze tijd ook vooruit kijken naar de tijd waarin we bevrijd worden van het coronavirus en de bijbehorende beperkingen/maatregelen.

Bevrijding, redding, verlossing. Het is een thema die prominent naar voren komen in de Bijbel. Komende week kijken we naar een aantal reddingsverhalen uit het boek Rechters. Een beetje achtergrondinformatie helpt ons om het boek beter te begrijpen. Het boek is de brug tussen de tijd van Mozes en Jozua enerzijds en de tijd van de koningen van Israël anderzijds. Israël had nog geen koning. Er waren twaalf stammen die in relatieve zelfstandigheid en vrijheid mochten leven. Er hoefde geen schatting worden afgedragen naar een leider. Gaandeweg het Bijbelboek merken we dat Israël in een negatieve spiraal terechtkomt. Israël vervalt steeds opnieuw in afgoderij. De twaalf stammen voeren niet alleen oorlog met andere volken, maar ook met elkaar. Het leiderschap (door de rechters) is vanuit moreel oogpunt steeds minder een lichtend voorbeeld voor Israël. De verlossing die God brengt is ook steeds minder groot en langdurig. Het loopt uiteindelijk uit op de uitspraak: 'In die tijd was er geen koning in Israël. Iedereen deed wat goed was in eigen ogen.' Zo proef je het verlangen van Israël naar een koning die verlossing brengt, maar die ook in staat is om recht en vrede te handhaven.

De leiders of bevrijders noemen we rechters. Het zijn alleen geen rechters in de moderne zin van het woord. Het zijn vaak militaire leiders die Israël uit een benarde situatie halen. Rechters zijn ook geen koningen, omdat ze vaak leiding geven aan één of meerdere stammen. Soms treden ze zelfs als eenling op (zoals Simson of Ehud). Ten slotte zijn rechters uitgekozen door God (Gideon/Simson/Otniël), of door het volk gekozen (Jefta).

Rechters bevat heftige verhalen. Als Rechters een serie op Netflix was, zouden veel ouders er goed aan doen om hun kinderen te verbieden ernaar te kijken. Toch mag ons dat als christenen er niet van weerhouden om het boek te lezen. Rechters is een boek dat veel te zeggen heeft voor ons vandaag de dag.

We worden geconfronteerd met waar mensen toe in staat zijn als ze zich aan God noch gebod storen. Ook herkennen we onszelf in Israëls neiging om mee te doen met de cultuur waarin ze leeft. De cultuur waarin de Nederlander leeft, zegt: 'Ik bepaal zelf wat goed is.' Het is als het ware een echo van het refrein in Rechters. Ieder deed wat goed was in eigen ogen. Rechters laat ons zien wat er kan gebeuren wanneer God niet meer mag bepalen wat goed is, maar wanneer mensen dat zelf bepalen. De oproep die we ons mogen aantrekken is daarom ook: 'Laat God de leider zijn van je leven.'

Maandag: Rechters 3:20-21 “Undercover”

“Toen de koning opstond van zijn troon, trok Ehud met zijn linkerhand het zwaard van zijn rechterheup en stak het in Eglons buik.”

In de Tweede Wereldoorlog probeerde de Duitse kolonel von Stauffenberg een aanslag te plegen op Adolf Hitler (filmtip: ‘Valkyrie’). Door een gecoördineerde actie en een bom probeerde hij een einde te maken aan een verschrikkelijk regime. Jammer genoeg mislukte de actie, waardoor de bevrijding langer op zich liet wachten. De Führer bleef in leven en met de samenzweerders liep het niet goed af.

In Rechters 3 lezen we over een vergelijkbare actie. Ditmaal met een geslaagde uitkomst. De rechter Ehud moet iemand met stalen zenuwen zijn geweest. Allereerst smokkelt hij een wapen binnen in het paleis van de koning die Israël bezette. Dan weet hij de koning te isoleren om hem vervolgens te doden. Ongezien ontsnapt hij weer. Ten slotte weet hij de Israëlieten aan te voeren die de Moabieten compleet overrompelden. Het was een geslaagde undercover missie. God leidde Ehud en Israël werd bevrijd van een tiranniserende macht. Het verhaal is een oudtestamentisch venster op het evangelie. Niemand wist wat Jezus daadwerkelijk kwam doen in Jeruzalem. Niemand wist wat er daadwerkelijk gaande was, toen Pilatus, de Joden en Satan hem ter dood brachten. Niemand wist dat ze zichzelf beroofden van hun ultieme macht toen ze Jezus ter dood veroordeelden. Jezus kwam om alles te overwinnen, en om dat te doen, moest Hij de ergste vijand verslaan: de dood.

Alle machten staan nu met lege handen. Want wat heb je nog te zeggen over een mens wanneer je niet meer kunt dreigen met de dood? De undercover-aanslag is gelukt en het duurt nu niet lang meer voordat de rechtmatige heerser met zijn volgelingen komt om de laatste resten verzet uit de weg te ruimen.

Dinsdag: Rechters 4:1-24 “En Gij zult hem de kop vermorzelen”

‘De eer zal gaan naar een vrouw.’

Eén van de dingen die het meest opvallen in dit bijzondere verhaal is de daadkracht van vrouwen. Ze doen wat er gedaan moest worden. Debora sprak recht over het volk onder de palm.

Waarschijnlijk kon ze geen plek krijgen bij de poort waar gewoonlijk recht wordt gesproken (door mannen). Maar haar scherpzinnige geest werd opgemerkt door het volk. Ze was door God begiftigd met buitengewone gaven van rechtsspraak en profetie.

Debora had zoveel gezegd dat ze Barak kon ontbieden. Hij was de militaire legerleider. Wat bij hem opvalt is juist het ontbreken van daadkracht. Hij durft alleen als Debora meegaat. Weinig vrouwen in het Oude Testament hebben zoveel respect gekregen als Debora.

Maar de eer van de overwinning op Sisera gaat ook niet naar haar. Het gaat naar een andere vrouw: Jaël. Deze vrouw was niet eens een Israëliet, maar een Keniet. Het is weerzinwekkend om te lezen wat ze Sisera aandoet. Het doet je maag omdraaien, als je leest hoe ze een tentpin door het hoofd in de grond slaat. Was dat niet buitensporig geweld?

Er staat dat Sisera en Jabin met harde hand over Israël regeerden. Daar mag je gerust denken aan alle moderne oorlogsmisdaden. Slavernij, vrouwenhandel, mishandeling en moord. Ook in Rechters 5:30 lezen we dat juist Sisera zich daaraan schuldig maakte: ‘Voor elke man een meisje, of misschien wel twee. En voor Sisera gekleurde stoffen met borduursel, stoffen met borduursel waarmee hij zijn schatjes tooit.’ Sisera dacht dat vrouwen bezit waren voor zijn plezier. Nooit had hij gedacht dat een profetes en een sterke buitenlandse vrouw voor zijn ondergang zorgden. Ironisch, hoe God de misdaden van een mens op zijn eigen hoofd laat neerkomen. Letterlijk. Mannen worden maar weer eens geconfronteerd met het feit dat je vrouwen nooit mag onderschatten. Vrouwen verdienen evenveel eer als mannen. Des te meer wanneer ze door God gezegend worden.

Woensdag: Rechters 7:1-22 'Gideons uitdaging'

'Het leger is nog steeds te groot'

In tegenstelling tot de eerdere bevrijdingsverhalen, mag Gideon slechts 300 strijders gebruiken voor de verlossing van Israël. Waarom wil God dat zo graag? Ik denk dat het antwoord ligt in Gideon zelf. De hedendaagse Nederlander zou zich goed kunnen herkennen in hem. Om de haverklap vraagt Gideon aan God om een teken. Hij krijgt in Rechters 6 nota bene drie tekenen dat God echt bij hem is. Gideon is iemand die graag zijn vertrouwen stelt op God, maar ook op heel veel andere dingen. Misschien wil God hem juist daarom geen ruimte geven om te vertrouwen op een grote legermacht. Hij moet allereerst leren vertrouwen op de beloften van God. Het leger is te groot. Met 300 man kan de klus geklaard worden. Vanuit mensenogen bezien is het gekkenwerk. Dit doe je toch niet!

Toch heeft Gideon nog niet genoeg aan de drie tekenen. God moet hem laten horen wat de Midjanieten zelf zeggen over hun kansen. Pas als de vijand zichzelf als het ware overgeeft, is Gideon dapper genoeg om ten strijde te trekken. Nou ja, ten strijde trekken? Het enige wat hij en de driehonderd anderen hoeven te doen is op de ramshoorn blazen en met fakkels te zwaaien. 'De Heer liet de Midjanieten het zwaard tegen elkaar opnemen.' Een koninkrijk dat innerlijk verdeeld is, houdt geen stand tegenover een leger van 300 man die gezamenlijk vertrouwen op de HEER. God zelf gaat voorop in de strijd. God zelf klaart de klus. Gideon leert ons dat overwinning over vijanden, zonde, dood en pijn beginnen met het vertrouwen op de HEER. Wat betekent dat voor je in een land dat zijn zekerheid allereerst bouwt op economie, wetenschap en verzekeringen?

Donderdag: Rechters 11:12; 11:28-12:1-7 'Verlossing voor een verlosser?'

Aanvankelijk lijkt Jefta een rechter zoals de voorgaande rechters. Hij verlost zijn volk van de Ammonieten. Maar er zitten behoorlijk wat schurende kanten aan deze rechter. Jefta is niet een verlosser die door God gekozen is, hoewel God hem wel helpt om de Ammonieten te overwinnen. Hij is ook niet een verlosser die het land rust geeft, zoals de voorgaande rechters. Hij wordt ook niet gezegend met een lang leven, want hij is slechts zes jaar rechter.

Jefta heeft heel wat op zijn kerfstok. Hij begaat twee gruweldaden. Allereerst offert hij zijn enige dochter en ten tweede laat hij 42.000 volksgenoten ombrengen. Is Jefta nu een verlosser of een tiran? Die twee lijken elkaar aardig snel op te volgen. Toch kunnen we begrip opbrengen voor Jefta. Hij was de dochter van een hoer, werd verstoten door zijn familie en moest door het leven gaan als een echte warlord, een bendeleider. Het leven heeft hem gehard.

Jefta is niet alleen misdadiger, maar ook het product van een onrechtvaardige samenleving. Opmerkelijk is dat Hebrëen 11:32 heel positief over hem is. Jefta is een geloofsheld, omdat hij het volk bevrijdde door zijn vertrouwen op God. Wat leren we hiervan? Niet de persoon maken een mens tot held in de ogen van God. Ook zal God het (moeilijke) verleden van een mens niet zien als een excuus voor zijn misdaden. Slechts één ding maakt een mens tot een held in de ogen van God: geloof. Deze geschiedenis is goed nieuws voor elk mens die opgegroeid is in misdaadcirkels. Voor elk mens die denkt dat hij het compleet verbruid heeft bij God. Voor ieder mens die verschrikkelijke dingen heeft gedaan. Als Jefta aangerekend kan worden als geloofsheld, kunnen jij en ik het ook. We hoeven alleen maar te vertrouwen op Jezus Christus, onze Heer.

Vrijdag: Rechters 16:19-31 'De dood van een verlosser'

'Zo maakte Simson bij zijn dood meer slachtoffers dan tijdens zijn hele leven.'

Simson is een bekend figuur. Een man met ongekeerde kracht, maar ook eenzaam in zijn strijd. Hij worstelt met zijn rol als richter van Israël en ook met de rol van God in zijn leven. Simson is hoogmoedig, arrogant en heeft een kort lontje. Ook zijn morele leven is niet hoogstaand, zeker gezien al zijn buitenlandse scharrels. Wat vreemd van God om dit soort tekortschietende mensen te gebruiken voor de verlossing van Israël. Tegelijkertijd, zouden er nog mensen overblijven die God kan gebruiken wanneer Hij dit niet deed?

Simson heeft zijn kracht laten zien in het leven. Hij heeft veel slachtoffers gemaakt onder zijn vijanden. Maar toch blijkt het allemaal niet genoeg te zijn. Het is niet zijn kracht die de uitkomst is voor Israël. Want wanneer zijn kracht verdwijnt, blijken de Filistijnen nog oppermachtig aanwezig te zijn. Ze bespotten hem, ze mishandelen hem, ze vernederen hem. Zijn voorgaande acties tegenover de Filistijnen hebben weinig uitgehaald. Maar dan, op het moment dat Simson het laagste punt in zijn leven bereikt, schreeuwt hij God om hulp. Niets is er over van de arrogantie en hoogmoed van Simson. Alleen maar afhankelijkheid. God verhoort hem en geeft hem kracht om de Filistijnen een vernietigende slag toe te brengen. Simson maakt zo niet alleen meer slachtoffers door zijn dood, maar ook grotere slachtoffers door zijn dood. Niet alleen voetsoldaten komen om, maar ook stadsvorsten. Zijn dood betekent voor Israël uiteindelijk meer dan zijn leven. Zijn dood brengt een overwinning waarvan de vijand niet zomaar weer van opstaat. Aan Wie doet dit je denken? Wie overwon de vijanden door te sterven voor zijn volk? Wie breekt de tempel met zijn dood? En Wie bouwde hem in drie dagen weer op?

Zaterdag: Rechters 21:25 'Uitzien naar een koning'

'In die tijd was er geen koning in Israël; iedereen deed wat in zijn eigen ogen goed was.'

Waarom moest God de hele tijd op de proppen komen met een rechter die het volk verlost van haar vijanden? Wat was het probleem dat het volk Israël telkens in zonde viel en afgoden diende? Het laatste vers geeft het aan:

- Er was geen koning in Israël
- Iedereen deed wat goed was in zijn eigen ogen

Zo is het boek Rechters een boek dat je klaarmaakt voor 1 en 2 Samuël, waarin David de koning van Israël wordt. Als er geen rechtvaardige koning is die het volk bij de les houdt, vallen ze telkens weer in afgoderij. Maar ten diepste is het probleem niet dat David ontbreekt. Het probleem is dat God niet de plek als koning heeft gekregen in Israël. Zo zegt God: 'Ze verwerpen mij als koning. Zo is het altijd gegaan, vanaf de dag dat ik hen uit Egypte heb geleid tot nu toe.' (1 Sam. 8:8).

Culturen veranderen, naties vergaan, maar één ding is altijd hetzelfde geweest sinds de zonde van Adam. Ieder mens wil zelf inzicht hebben in goed en kwaad. Daardoor komt hij in de problemen en heeft hij verlossing nodig. Redding wil God wel geven, maar de verlossing zal niet van lange duur zijn als je niet wilt dat Hij Heer en Koning is van je leven. Je komt vanzelf weer terecht in een ellendige situatie. Redding en vrijheid zijn alleen voor eeuwig, als God de koning is van je leven. Bid daarom: 'Heer, ik wil niet zelf bepalen wat goed en fout is. Ik kan nauwelijks links van rechts onderscheiden. Heer van het leven, verlos mij vanuit mijn ellende zoals U Israël verlost heeft. Leer mij uw wegen te gaan zonder daarvan af te wijken. En als ik toch val, Heer, breng me dan weer op het rechte pad. Wees mijn Koning!'